

Dějiny staveb 2011

Slovo úvodem

U příležitosti 12. konference Dějiny staveb jistě není nutno opakovaně zdůrazňovat ani nezbytnost a význam co nejdůkladnějšího poznávání našich historických staveb a zpřístupňování získaných poznatků, ani potřebu setkávání co nejširšího spektra badatelů a zájemců. Spíše se zamyslíme nad postavením dělných nechtinských setkání.

V době, kdy Dějiny staveb vznikaly, byly jedním z mála odborných fór, které umožňovalo setkání širokého spektra badatelů a zájemců provádějících především stavebně historické, ale i jiné průzkumy architektury a výměnu jejich zkušeností. V současné době je však situace podstatně odlišná. Jak v tuzemsku, tak v zahraničí existuje doslova inflace odborných konferencí, zaměřených na poznání staveb. Může se tak naskytnout otázka, mají-li v této obrovské konkurenci Dějiny staveb další perspektivu a smysl.

Zmíněné početné konference jsou vesměs setkáními specializovanými, které spíše výjimečně zabírají širší spektrum stavební produkce. Charakterizuje je též v naprosté většině striktní snaha o prezentaci souhrnných a přehledných referátů k dané problematice, mnohé pojednání jednotlivých objektů či detailů přímo vylučují. Spektrum hlavních okruhů otázek je ovšem v celé Evropě relativně nevelké. To má zákonitě za následek opakování témat. Např. v oboru studia středověkých a raně novověkých opevněných sídel je každoročně pořádána minimálně jedna (někdy i více) konferencí na téma hrad a město, hrad a okolní osídlení, hradní každodennost, fortifikační prvky a pod. Pořadatelé každé z těchto akcí (jistě i s ohledem na jejich hodnocení) předpokládají a vyžadují nové souhrnné a přehledné referáty. V kroku např. jednoho roku je ovšem krajně komplikované, pokud vůbec možné, vytvořit kvalitativně odlišný přehled požadovaného tématu. Vzniká tak určitý bludný kruh, kdy nastává dojem, že účastníci pouze slyší a čtou, co již slyšeli a četli několikrát. Neposledním akcelerátorem této skutečnosti je i fakt, že vzhledem k různým, ale vesměs minimálně neracionálním způsobům formalizovaného hodnocení vědecké práce (mezi nimiž náš absurdní „kafemlejnec“ zaujímá jedno z předních míst), jsou účastníci konferencí (pokud jsou profesionálními vědci) nuceni přednášet v podstatě za každou cenu, protože účast bez referátu hodnotící systémy nepřipouštějí a takováto vylučuje i podporu. Většinou jistě vědí, že konferencí na toto téma bylo v poslední době několik, ale vědecká poctivost jim většinou nedovolí vynechat další, protože je jistě možné, že kromě závějí opakování může přinést (a jistě i nezřídka přináší) i něco nového, někdy dokonce i zásadního. Vzhledem k omezenému počtu akcí, kterých se pak takovýto badatel může zúčastnit, se pak

může zúčastnit, se pak zákonitě dostává do určité izolace své úzké specializace a ztrácí kontakt s děním při výzkumu ostatních typů staveb. Konference samy se pak v silně konkurenčním prostředí po určitém „vyčerpání“ hlavních témat, k nimž mohou být ve větším počtu dostupné kvalitní přehledné referáty, dostávají do ne zcela optimistické pozice otázek po smyslu a perspektivě jejich další existence.

Od tohoto stavu se Dějiny staveb výrazně odlišují a to v několika ohledech. Prvým je šíře jejich záběru, obnášejícího prakticky celou stavební produkci. Účastníci se zde seznamují nejen s novinkami jejich úzké specializace, ale i s novými poznatky, metodickými postupy a pojetím bádání celého zmíněného spektra. To samozřejmě může výrazně obohatit jejich způsob myšlení i metodickou výzbroj. Druhým velmi pozitivním specifickým je fakt, že na pořadu jednání nad souhrnnými a přehlednými referáty zcela převažují prezentace výsledků výzkumů jednotlivých konkrétních objektů. Ty na rozdíl od stručné zmínky v syntetickém příspěvku mohou mít potřebnou hloubku a být vybaveny odpovídající dokumentací. Stávají se tak základem, na němž je možno následně budovat požadované syntézy. Ty, mají-li se progresivně vyvíjet, pochopitelně přisun nových vstupních dat nezbytně vyžadují. Třetím skutečně výrazným kladným specifickým je časově obsáhlá panelová sekce a obecně obšírný prostor pro diskuze. Na naprosté většině zmíněných ostatních konferencí se s přílišnou diskusí nepočítá. Zájmem pořadatelů je (opět s ohledem na hodnotící kritéria) zařadit co nejvíc příspěvků, které se tak stávají značně krátkými a nevelká časová disciplinovanost přednášejících většinou spolehlivě zlikviduje pět minut, v nichž se mělo diskutovat (pokud byly vůbec do programu zařazeny). Věcná korektní diskuze (což ovšem po pravdě řečeno stále není naše nejsilnější stránka) stejně jako výměna zkušeností nad konkrétním materiálem při tom představují jeden z hlavních motorů vývoje poznání.

Z naznačeného vyplývá, že šťastná koncepce Dějin staveb s jejich širokým záběrem, věcností a neformální dělností je za současného stavu nezastupitelná a o smyslu a potřebě další existence tak nepochybně není možno pochybovat. Lze jen doufat, že se Klubu Augusta Sedláčka i dalším spolupořadatelům za vydatného přispění účastníků podaří dosavadní zavazující tradici a kvalitu úspěšně nést i do dalších let.

Tomáš Durdík